

Ks. PIOTR RYGUŁA

Sprawozdanie z ogólnopolskiego sympozjum „Prawo i polityka wyznaniowa w Polsce Ludowej”, połączonym z II Zjazdem Katedr i Wykładowców Prawa Wyznaniowego (Kazimierz Dolny 26–28 X 2004 r.)

Już po raz drugi w „Domu Pracy Twórczej” Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Kazimierzu Dolnym odbył się zjazd katedr i wykładowców prawa wyznaniowego. Podobnie jak pierwsze, tak i obecne spotkanie połączone zostało z ogólnopolskim sympozjum podejmującym tematykę związaną ze wspomnianą gałęzią prawa. Tym razem przedmiotem spotkania było prawo i polityka wyznaniowa w Polsce Ludowej. Program trwającego trzy dni sympozjum obejmował kilkanaście referatów wygłoszonych w trakcie czterech sesji. Obecne na każdej z sesji osoby mogły wysłuchać trzech wykładów, a po ich zakończeniu uczestniczyć w dyskusji. Ze zrozumiałych względów organizatorzy pomiędzy drugim a trzecim wykładem przewidzieli przerwę, która w praktyce stała się kolejną okazją do wymiany poglądów na poruszane w trakcie wykładów tematy.

Sympozjum otworzył ks. prof. dr hab. Antoni Dębiński, dziekan Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL. Wykład wprowadzający „Zasady relacji prawa do polityki” wygłosił ks. prof. dr hab. Antoni Kość (KUL). Podejmując fundamentalne nie tylko dla tematyki samego sympozjum, ale także dla całego prawa wyznaniowego zagadnienie, prelegent umiejętnie wprowadził słuchaczy w skomplikowany labirynt zależności i niuansów charakteryzujących problematykę relacji polityki do stanowionego prawa.

W trakcie pierwszej sesji „Administracja wyznaniowa i dialog Państwo–Kościół” jako pierwszy wystąpił ks. prof. dr hab. Henryk Misztal (KUL) z wykładem zatytułowanym „Urząd do Spraw Wyznań”. Drugi referat pt. „Porozumienia Rządu i Episkopatu z 1950 i 1956 r.” wygłosił ks. prof. dr hab. Józef Krukowski (KUL, UKSW). Trzecim prelegentem pierwszej sesji był ks. dr Mirosław Kosek (UKSW), który omówił temat „Relacje Episkopat–rząd w optyce wybranych problemów podejmowanych na forum Komisji Wspólnej w latach 1956–1989”. Całość poruszanej w trakcie pierwszej sesji problematyki – dotyczącej aspektów prawnych, politycznych, zagadnień związanych z państwową administracją wyznaniową i próbami dialogu państwo–Kościół – stanowiła doskonale rozwinięte referatu wprowadzającego.

W drugim dniu sympozjum (27 października) odbyły się dwie sesje wykładowo-dyskusyjne. W trakcie pierwszej, dopołudniowej, zatytułowanej „Fundamenty sytuacji prawnej związków wyznaniowych” dr Jarosław Matwiejuk (UwB, ChAT) przybliżył zebranym temat: „Regulacje prawne w Konstytucji PRL z 22 VII 1952 r.”. W kolejnym referacie dr Jacek Dziobek-Romański (KUL) podjął się omówienia „Statusu prawnego Kościoła katolickiego”. W końcu jako trzeci wystąpił dr Zdzisław Zarzycki (UJ) z interesującym wykładem pt. „Pozycja prawna nierzym-

skokatolickich związków wyznaniowych”. Sesja ta pozwoliła słuchaczom na bliższe zapoznanie się i analizę polskiego ustawodawstwa w kwestiach związanych z wolnością religii, stosunku państwa do Kościoła, procesu nabywania osobowości prawnej przez poszczególne Kościoły i związki wyznaniowe oraz ich aktualnego statusu prawnego.

Sesja popołudniowa drugiego dnia sympozjum zatytułowana „Przejawy instrumentalizacji prawa” dotyczyła bardzo delikatnego, ale istotnego problemu związanego z aplikacją prawa w takich kwestiach, jak wolność słowa, sumienia, wyznania, kultu publicznego, nauczania religii. Pierwszy referat pt. „Stosowanie i interpretacja przepisów oświatowych w latach 1945–1961” w ciekawy sposób wygłosił sekretarz i jeden z współorganizatorów sympozjum ks. dr Artur Mezgłowski (KUL). Drugi prelegent, ks. dr Tadeusz Stanisławski (KUL), podjął się analizy diskutowanego obecnie w mediach problemu „Opodatkowanie Kościoła katolickiego”. Po przerwie zgromadzeni na sali goście mogli wysłuchać wykładu ks. dr Piotra Stanisza (KUL) o równie aktualnym temacie: „Ubezpieczenie społeczne duchownych”. Sesja ta dała możliwość bliższego zapoznania się z zagadnieniami będącymi zarówno dzisiaj, jak i w przeszłości przedmiotem niejednej debaty. Przedstawione referaty były tym bardziej cenne, iż oprócz rzeczowej prezentacji unormowań prawnych regulujących omawiane zagadnienia zawierały także wyważone oceny i przemyślane wnioski na wspomniane wyżej tematy, nieobecne nieraz w medialnych debatach.

Czwarta sesja pt. „Elementy sytuacji faktycznej związków wyznaniowych” odbyła się przed południem trzeciego dnia sympozjum (28 października). Pierwszy referat „Założenia antykościelnych działań operacyjnych aparatu bezpieczeństwa w diecezji przemyskiej” wygłosił ks. prof. dr hab. Stanisław Nabywalec (UR). Drugi prelegent, ks. dr hab. Krzysztof Warchałowski (UKSW), w wykładzie zatytułowanym „Nauczanie religii” przeanalizował wybrane kwestie związane z nauką wspomnianego przedmiotu w okresie Polski Ludowej. W końcu dr Andrzej Szymański (UO) wygłosił referat na temat „Represyjne działania władz państwowych wobec Niższego Seminarium Duchownego pw. bł. Czesława w Gliwicach”.

Połączenie sympozjum ze zjazdem katedr i wykładowców prawa wyznaniowego spowodowało, iż uczestnikami spotkania byli pracownicy wydziałów prawa i teologii, wykładowcy prawa wyznaniowego, konstytucyjnego, kanonicznego. Umożliwiło to bardzo ciekawą wymianę poglądów i spojrzenie na omawiane zagadnienia z różnych perspektyw. Szerokie spektrum omawianych zagadnień, wywarzone opinie na trudne nieraz tematy związane z prawem i polityką wyznaniową w minionym okresie historii naszego kraju, możliwość spojrzenia na omawiane problemy nie tylko poprzez pryzmat obowiązującego wówczas ustawodawstwa, ale także oczyma tych, których owo ustawodawstwo dotyczyło, ukazanie prób dialogu pomiędzy władzą państwową a Kościołami i związkami wyznaniowymi z równoczesnym wskazaniem przypadków instrumentalizacji prawa, wszystko to pozwalało słuchaczom na zapoznanie się z interesującą tematyką sympozjum, a równocześnie na wyrobienie sobie całościowego, możliwie najbardziej obiektywnego obrazu relacji państwo–Kościół w Polsce Ludowej.

Wysiłek organizatorów oraz kameralna atmosfera Domu Pracy Twórczej KUL, położonego w malowniczym Kazimierzu Dolnym, sprawiły, iż spotkanie odbyło się w niezwykle miłej atmosferze. Obradom i kularowym dyskusjom towarzyszył klimat konstruktywnego dialogu pomiędzy przedstawicielami różnych gałęzi prawa. Wyrażając podziękowania bezpośrednim organizatorom oraz Wydziałowi

Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL za przygotowanie tego ogólnopolskiego sympozjum i połączenie go z drugim zjazdem katedr i wykładowców prawa wyznaniowego, można wyrazić tylko życzenie, aby inicjatywa ta w przyszłości była nadal kontynuowana.